

Ljudski tednik.

Glasilo Narodne Ljudske Stranke.

Izhaja vsak četrtek.

Cena za Jugoslavijo: 20 Din za celo leto.

Za inozemstvo 50 Din za celo leto.

Posamezne številke stanejo po 1 Dinar.

Uredništvo: Ljubljana, Breg št. 12.

Telefon št. 119.

Uprava: Ljubljana, Sodna ulica št. 5.

Telefon št. 423.

Cerkev in politično strankarstvo.

„Kjer je Peter, tam je cerkev.“ Kadar govori v imenu katoliške cerkve rimski papež, govori vesoljna cerkev. V zadnjih letih so papeži večkrat smatrali kot umestno ali celo potrebno, spregovoriti o stališču, katero naj zavzema duhovščina napram raznim političnim strankam. In posebno kočljivo je v tem oziru stališče nasproti strankam, ki se proglašajo kot katoliške. Sveta stolica si je začrtala jasno načelno pot. Točno odklanja identificiranje Cerkve s katerokoli politično stranko.

Posebno poučno je v tem pogledu pismo, katero je naslovil kardinal-državni tajnik lansko jesen na italijanske škofo glede stališča Cerkve napram italijanski ljudski stranki: Partito Popolare Italiano.

To pismo je bilo izdano dne 2. oktobra 1922 in ima sledečo bistveno vsebino:

Najprej omenja, da je bila sveta stolica predmet napadov liberalnega časopisja, pod pretvezo, da je spoznamljena z ljudsko stranko, kakor da bi bila ljudska stranka neka „emanacija svete stolice“. Kardinal državni tajnik označuje to pretvezo kot „**docela neresnično in obrekljivo podtikanje**“ in poudarja, da je sveta stolica zoper taka podtikanja vselej energično protestovala in večkrat izjavila svoje načelo, da se ne pusti speljati v igro političnih spletk. **Ostala je in hoče ostati popolnoma tuja napram Ljudski Stranki**, kakor napram vsaki drugi stranki in si pridržuje napram njej, kakor napram drugim strankam, zavzeti stališče graje in obsodbe, kadarkoli bi prišla stranka v nasprotje z načeli krščanske vere in morale.

Državni tajnik nadaljuje, da se kljub temu razširjajo in ponavljajo označena očitanja proti škofom in duhovščini s podtikanjem, da dobiva Ljudska stranka svojo najmočnejšo zaslombo v cerkveni hierarhiji, „to je, v škofih in župnikih“. „Sveta stolica ne dvomi, da je zadržanje škofov in župnikov v splošnem soglašalo z navodili, ki so bila v predmetu večkrat izdana od rimskih papežev, osobito od Leona XII. češkimi škofom in od Benedikta XV. onim Belgije in Poljske“. Ker pa da gre za delikatno in kompleksno stvar, obrača sveto stolica nanjo vedno bolj živo in pazljivo pozornost škofov.

Sveta stolica da ne odreka škofu in župniku pravice, da ima kot zasebni državljani svoje lastne politične nazore in simpatije, samo da so v soglasju z diktatom **poštene vesti in z verskimi interesi**. Toda, pravi okrožnica, jasno je, **da morajo v svoji lastnosti kot škofoje in župniki ostati tuji vsem strankarskim bojem, stoječi nad vsakim čisto političnim trenjem**.

Državni tajnik potem omenja, da v praksi ni vedno lahko, točno določiti mejo poudarjene distinkcije (med škofom ali duhovnikom kot zasebnim državljanom in pa kot škofom ali župnikom, tedaj kot javno službeno osebnostjo). V vseh dvomljivih slučajih kakor sploh vedno kadar bi politično kretanje škofa ali duhovnika mogla škodovati njihovi skrbi izročenim verskim interesem, apelira sveta stolica na gorečnost dobrega pastirja in pričakuje od njih, **da se vzdrže dotičnega političnega pokreta**.

Okrožnica konča s sledečim stavkom odnosno pozivom: „Sveta stolica je sigurna, da bodo škofoje in župniki vedno prilagodili svoje za-

držanje tem navodilom, priredivši v danem slučaju svoja osebna nagnjenja visokim dolžnostim in dejkatnim zahtevam svoje vzvišene službe.“

Tako znamenito pismo pardinale državnega tajnika, ki je pač naslovljeno v zaupni obliki le na italijanske škofo, glede na konkretno razmerje do italijanske ljudske stranke, ki pa jasno poudarja, da gre za izvajanje jasno označenega **načelnega stališča katoliške cerkve**, ki je razglašeno v raznih prejšnjih okrožnicah. Načelo je torej popolnoma jasno in točno. Škof ali duhovnik, kateri se ga ne drži in podreja dolžnosti dušnega pastirstva svojemu lastnemu političnemu strankarstvu, namesto da bi postavljaj na prvo mesto dušno pastirstvo in gorečnost dobrega pastirja, tedaj ne ravna v soglasju s poglavarjem naše cerkve, nego se nahaja ž njim v obžalovanja vrednem protislovju, da ne rečemo v upornosti zoper svojega vrhovnega šefa.

Na ta predmet se utegnemo še povrniti.

Bogastvo.

Ali nisi že neštetokrat vzdihnil: »Da bi bil bogat...« Ali ne sanjamo o bogastvu mi vsi, kar nas je, od kočarja, ki ima razbito bajto in eno samo kozo, do mestnega raztrganega dohtarja, ki sploh nič nima, a daje gospodarjem in gospodinjam dobre nauke? V šoli so nas modri in izkušeni možje venomer učili, da bogastvo ni nič, da je zdravje in zadovoljstvo vse! A sami so bili nezadovoljni in čemerni, venomer so pokašljavali, suhi in revni so bili in na tihem so sami vzdihovali: »Ah, da bi bil bogat...!«

Kdo je bogat in kaj je bogastvo? Ali je skopuh, ki skriva svoje cekine v nogavici ali v slamnici, res bogat? Če bi se danes znašel sam samecat na neobljudenem otoku sredi skladov zlata, — ali bi bil resnično bogat? In če bi imel kmet ogromne shrambe polne žita, pa bi ga ne mogel nikomur prodati in z ničemer ne zamenjati, ali bi bilo njegovo bogastvo res bogastvo? Ne? To vse še ni bogastvo! V vseh teh slučajih bi ne imeli nobene koristi.

Skopuh nima od svojih cekinov nobene koristi in tudi kmet, ki ne more svojih pridelkov prodati niti zamenjati, nima od njih nobene koristi. Korist — to je bistvo bogastva. »Bogastvo« pomenja le večjo ali manjšo količino koristnosti, ki jo poseduje posameznik ali skupina ljudi, in ki predstavlja istočasno kupovno moč. Brez koristnosti, brez kupovne moči ne more biti bogastva!

Kar velja za posameznika, velja tudi za skupino ljudi, za narod in končno tudi za državo. Kolikokrat smo že čitali, da je Jugoslavija bogata država. Res je, da imamo obširna rodovitna polja, da imamo mnogo živine, da imamo obširne gozdove, da imamo nedvignjene in še skoraj neznane podzemeljske zaklade! A na enem hektarju naših polj pridelamo mnogo manj, nego pridelajo kmetovalci v drugih državah, našo živino izvažamo živo, nezaklano, nepredelano živo meso, naše gozdove sekamo in izvažamo surov les, naši rudninski zakladi pa ležijo in spiyo pod zemljo, zanje komaj še vemo, kaj šele, da bi jih dvignili! Vse to nam zmanjšuje, oziroma nam ne daje prave koristnosti, še ne prestavlja kupovne moči, tako da smo podobni skopuhu, ki leži na svojih cekinih in živi beraško življenje. Bogastvo je treba torej šele urediti, iz naših zakladov je treba izluščiti koristnost in kupovno moč.

Kako pa nastane bogastvo posameznika, skupine ljudi, naroda in države?

Odgovor je enostaven! Z delom in z razumom! Treba je obojega. Če nič ne delamo, nam razum sam ne bo priboril bogastva, zakaj 0×2 je vedno le nič. Če delamo brez razuma, bomo ostali ravno tako revni, kajti 2×0 je zopet le nič. Le delo in razum (2×2) nam bosta dala bogastvo. Čim manj dela in čim manj razuma, tem manj bo bogastva, čim več dela in čim več razuma, tem večje bo bogastvo. Le

vztrajno in razumno delo bo rodilo bogastvo in to velja za posameznika, velja za skupino ljudi, za narode in države. Le pogledjmo v naše kraje! Zakaj pridelujemo v naši rodovitni državi na enem hektarju manj, nego pridelujejo v drugih državah, ki imajo vrhu tega še manj rodovitno zemljo? Morebiti, da ponekod premalo delamo, a sigurno delamo povsod premalo razumno! Napredno kmetijstvo je pri nas šele v povojih, nižje, višje in visoke poljedelske šole so redke prikazni. Brez razuma delamo, če pridelujemo stvari, ki jih sploh ne rabimo, ali če jih pridelujemo v taki množini, da ne vemo, kam bi ž njimi. Če se ne ravnamo po koristnosti in po kupovni moči, ne bo bogastva.

Delo in razum sta ona dva faktorja, ki sta vodila človeštvo, odkar obstoja. Z delom in razumom je pričel človek borbo za obstanek. Ta borba pa ni nikdar prenehala, ker jo mora vsak posameznik zopet znova pričeti in dobojevati. Ves razvoj človeštva je samo borba za obstanek in kot edino orožje ima človeštvo delo in razum. Z delom in razumom se je povzpelo človeštvo na današnjo stopinjo, s tem orožjem je premagal pračlovek svoje sovražnike, ko si je iz kremna izkresal sekire, nože in sulice. Kaka razlika med njim in današnjim vnukom, ki stoji ob stroju, ki mu opravlja delo tisočerih človeških rok! Kaka razlika tudi med onimi nomadi, ki so zapustili nerodovitno zemljo, iskajoč si nove rodovitnejše domovine in med današnjim kmetovalcem, ki prenavlja svojo zemljo z umetnimi gnojili!

Ves ta razvoj in vse med tem časom nakopičeno in vedno zopet v nove oblike preosnovano bogastvo je le plod dela in razuma.

»Oh, da bi bil bogat...!« Z delom in razumom boš ustvarjal vrednote, ki so koristne in imajo kupovno moč — in to je bogastvo. Drugega bogastva na tem svetu ni! st.

Politični pregled.

Pretekli teden je verifikacijski odbor nadaljeval razpravo o potrditvi mandatov posameznih poslancev. Verifikacijski odbor je razveljavil demokratsko kandidatsko listo v Črni gori, katere nosilec je bil dr. Božo Vukotić, sodnik kasacijskega sodišča v Podgorici, ki kot državni uradnik nima pasivne volilne pravice. Razveljavljenje te liste je bilo sprejeto z glasovi radikalcev,

klerikalcev in muslimanov proti demokratom in zemljoradnikom. Razveljavili so tudi demokratsko listo v timoškem okrožju, katere nosilec je bil dr. Mijović, pomočnik notranjega ministra. Radikali so utemeljevali razveljavljenje s tem, da je slučaj Mijović sličen slučaju dr. Boža Vukotića. Na ta način je verifikacijski odbor razveljavil demokratom tri mandate. Verifikacijski odbor je razpravljal slučaj bivšega predsednika narodne skupščine dr. Ivana Ribarja, ki je kandidiral v virovitiški županiji. Demokratje so zahtevali, da se dr. Ribarjev mandat odobri, češ da je za nasprotne kandidate glasovalo tudi 250 ruskih beguncev, ki niso imeli v smislu za kona volivne pravice. Dr. Ribarju je manjkalo do količnika samo 62 glasov. Radikali, klerikalci in muslimani so končno v odboru sprejeli sklep, da se to vprašanje odgodi, ker ni odboru predloženo Ribarjevo pooblastilo. Vprašanje se bo šele razmotrivalo v slučaju, da predlože parlamentu svoja pooblastila Radičevi poslanci. Verifikacijski odbor je zaključil razpravo o mandatih in sestavil za plenum odborovo poročilo. Večina predloži svoje, manjšina po oddvojeno poročilo.

Dne 15. t. m. se je zopet sestala narodna skupščina. Početkom seje je bil izključen od treh sej demokratski poslanec Čičević, ki je pri zadnji seji odnesel glasovalno žaro. Za tem se je pričela razprava o poročilu verifikacijskega odbora glede potrditve posameznih mandatov. Tekom razprave, ki je bila mestoma zelo živahna, so si zastopniki posameznih strank, zlasti demokrati in radikalci, očitali razne zlorabe v volilnem boju. Razprava je trajala z malimi presledki ves dan in tudi ponoči skoro do 3. zjutraj. Končno je večina narodne skupščine odobrila predloge verifikacijskega odbora. Vsi predlogi demokratov so bili odklonjeni.

Nemške reparacije. Kakor smo že poročali, so Nemci predlagali zaveznikom nov način za plačevanje vojne odškodnine. Francozi in Belgijci so odgovorili na nemški predlog v skupni noti, v kateri pravijo, da so nemški predlogi glede jamstev za plačila nejasni. Tudi se nemška vlada ni izjavila, kako misli doseči stabilizacijo nemške valute. Francija in Belgija sta odločeni, da izpraznita zasedeno nemško ozemlje, v kolikor bodo Nemci odplačevali svoje obveznosti. V splošnem pa kaže nemška nota odpor proti verzajski mirovni pogodbi. Dosedanje postopanje Nemčije vodi do uniče-

nja te pogodbe. Francija in Belgija sta za miren mednarodni sporazum, vendar pa morajo biti podlaga takemu sporazumu jasni predlogi. Radi tega odklanjata Francija in Belgija nemške predloge. Kljub temu odgovoru sodijo vseeno v Nemčiji, da ni izključena možnost za nadaljne razgovore. Angleška vlada je odgovorila Nemčiji približno z istimi izrazi kot Francija, da so nemške ponudbe nesprejemljive in da ne morejo tvoriti na noben način podlage za resno razpravo. Britanska vlada tudi ni sprejela nemškega predloga, da se skliče mednarodna ali kaka druga komisija, temveč izrazila upanje, da bo Nemčija v interesu Evrope in celega sveta, zadevo še enkrat proučila in bo poslala ponudbe, ki bodo mogle služiti kot trdne podlage za začetek pogajanj. Italija je poslala Nemčiji posebno noto, ki je bila sestavljena v soglasju z angleško vlado, in jo je poslala Nemčiji skupno z britansko noto. Tudi italijanska nota naglašja, naj si Nemčija nikakor ne dela upov o morebitnem nesoglasju med zavezniki, kajti zavezniki ostanejo odkrito solidarni v problemu reparacij.

K mirovnim pogajanjem v Lausani je odpotoval tudi grški zunanji minister. Zastopniki velike antante so razpravljali z grškim ministrskim predsednikom o vprašanju vojne odškodnine med Turčijo in Grško. Tozadevni predlogi so že izdelani. Mirovna konferenca je tudi razpravljala o železnici Lüle—Burgas—Carigrad, nad katero naj bi se ob meji poverilo nadzorstvo posebnemu komisarju, ki bi ga imenovalo društvo narodov. Kakor poročajo, namerava Turška po sklepu miru najeti pri ameriških bankah 200 milijonov dolarjev posojila, da bi popolnoma poplačala svoje državne dolgove ter se tako osvobodila evropskega nadzorstva. Tuška bi v to svrhu dala potrebna jamstva. Turki zastopajo stališče, da ima Turčija plačati samo 60% celokupnih turških državnih dolgov, ostalih 40% pa države, ki so anektirale turško ozemlje.

Vojaške odredbe obmejnih držav Rusije. Nedavno se je vršila v Helsingforsu kongres baltskih držav, na katerem se je razpravljalo poleg gospodarskih vprašanj tudi o vojaških odredbah. Stališče sovjetske Rusije vznemirja baltske države, zlasti Finsko, ki se čuti ogroženo vsled vojaških priprav Rusije ob meji. Finska vlada je tudi sklenila, da zgradi municijsko tovarno, ustanovi vojno akademijo ter izpopolni železniško omrežje.

Spor med Rusijo in Anglijo. Angleška vlada je poslala ruski vladi noto, ki je obravnavala zadržanje sovjetske oblasti napram tujim državljanom, nadalje protiangleško propagando sovjetske vlade na Angleškem in v Indiji ter ji očita kršenje določb, ki jih vsebuje svoječasnno sklenjena trgovinska pogodba. Ta nota je bila izročena v obliki ultimata ter je zahtevala odgovor v 10 dneh. Angleška vlada je tudi naslovila na sovjetsko vlado noto zaradi poravnave zadeve zaplenjenih angleških ribiških ladij, ki so lovile ob murmanskem obrežju in jih je sovjetska vlada zaplenila. Kakor zatrjujejo, nova nota nič ne spreminja položaja, nastalega vsled znanega ultimata angl. vlade na sovjetsko vlado radi držanja ruske vlade napram raznim veroizpovedanjem in zadoščanja oškodovanim angleškim državljanom. Odgovor sovjetske vlade na angl. noto glede odškodnine za zaplenjene angleške ribiške ladje je bil pomirljiv. Sovjetska vlada naglašja, da pripada Rusiji vrhovna oblast nad morjem 5 km od obale. Končno izjavlja ruska vlada, da je voljna predložiti celo zadevo mednarodnemu razsodišču. Kakor poročajo, je ruska vlada sklenila poslati v London svojega trgovinskega ministra Krasina, ki ima nalogo urediti sporno vprašanje z Anglijo. Rusiji je mnogo na tem, da se ne prekinejo trgovske zveze z Anglijo.

Bolgarija in Romunija. V Bukarešti zboruje mešana bolgarsko-romunska komisija, da uredi sporna vprašanja med Romunijo in Bolgarijo. Komisija se je načeloma sporazumela o sekvestrih. Romunska delegacija je pristala na to, da se ukinejo sekvestri nad imovino bolgarskih državljanov v Romuniji, toda s pogojem, da plača bolgarska vlada Romuniji v imenu vojne odškodnine 250 milijonov zlatih frankov. Bolgarska je pristala na ta znesek.

Nove zveze držav. Kakor poročajo, pišejo mažarski listi prav obširno o posetu angleške kraljeve dvojice v Rimu in zatrjujejo, da se je pojavil razkol v veliki antanti: Anglija in Italija sta se postavili na eno stran, Francija in mala antanta pa na drugo. Ni izključeno, da je nekaj resnice na teh vesteh, ako se upošteva, da je istočasno posetil francoski maršal Foch Varšavo in Prag.

Napetost med Grško in Bolgarijo. Zadnje čase so se odnošaji med Grško in Bolgarsko precej poostri. V zapadni Traciji se opaža zbiranje grške vojske, ki vrši velika nasilja

nad bolgarskim in mohamedanskim prebivalstvom. Bolgari zapuščajo svojo posest ter beže pred preganjanji na Bolgarsko. Bolgarska vlada je sporočila grški, da bo prisiljena pričeti z represalijami proti Grkom v južni Bolgarski, ako ne prenehajo Grki preganjati Bolgarov v Traciji. Bolgarska vlada je ogorčena radi postopanja Grkov ter pripravlja protest na velesile, v katerem hoče opisati postopanje grške vojske, ki izrablja težavni položaj Bolgarske, ki se ima boriti s svojimi notranjimi težkočami ter komitaši.

Mažarski vojni dolgovi in mala antanta. Povodom ponovne razprave o mažarskih reparacijah, nastale radi potovanja mažarskega ministrskega predsednika Bethlena v Pariz in London, so poslale države male antante mažarski vladi skupno noto, v kateri zahtevajo, da regulira Mažarska svoje obveze iz vojnih dolgov v zlati pariteti. Mažarska vlada je odgovorila, da pristaja na zahteve male antante, vendar pa samo tedaj, ako ugotovi reparacijska komisija mažarskim zahtevam in ako se Bethlenu posreči doseči za Mažarsko slično mednarodno posojilo, kakršnega je dobila Avstrija.

POLITIČNE VESTI.

+ **Zmanjšanje števila državnih uradnikov.** Ministrski svet je sklenil, da morajo vsa ministrstva do 1. julija zmanjšati število svojih uradnikov za 10 odst. in sicer tako, da se bodo tudi izdatki za uradnike zmanjšali za eno desetino. Ta redukcija se ima izvesti pri vseh nameščencih, ne le nižjih in ne le v ministrstvih, temveč v področju vseh ministrstev v celi državi. Za redukcijo se sestavi posebno komisija, v katero pošljeta po enega člana ministrski svet in minister financ, tretji predstavnik pa bo vedno od onega ministrstva, o čigar uradnikih bo komisija odločala. Komisija bo odločila, katera mesta se imajo reducirati. Vsa ministrstva bodo sestavila sezname reduciranih nameščencev, tako da se bodo pri novi zasedbi izpraznjenih mest v kateremkoli ministrstvu vpoštevali in se bodo taka mesta z njimi zasedla, ako bodo imeli potrebno kvalifikacijo. Med kompetenti enake kvalifikacije za nova mesta bodo imeli reducirani uradniki prvenstvo.

+ **Radičevci v Belgradu.** Preteklo soboto sta došla v Belgrad Radičeva zastopnika Krnjević in Kova-

čević. Krnjević, ki je tajnik Radićeve stranke, je izjavil, da sta prišla v Belgrad z namenom, da se poučita o političnem položaju. Izjavila sta, da pridejo Radićevci v narodno skupščino v slučaju, da radikalci ne bodo hoteli skleniti sporazuma, in da bodo stopili v najostrejšo opozicijo. Vsled sklepa plenuma Radićeve stranke je njeno predsedništvo pooblaščen, da more poslati svoje poslance v Belgrad, kadar hoče. Krnjević in Kovačević sta posetila začasnega predsednika narodne skupščine, pri katerem sta se informirala glede poslanske imunitete in brezplačnih železniških vozniht kart, kakor tudi o vprašanju, ali so radikalci pripravljeni pričeti z izvajanjem zagrebških dogovorov. Pozneje sta posetila ministrskega predsednika Pašića in Ljubo Jovanovića.

+ Kaj pravi Radić? Dopisniku zagrebških Novosti je izjavil Stjepan Radić pred dnevi o političnem položaju nastopno: „Pogajanj z radikalci ni treba prekiniti, niti se ne smejo, ker je sporazum med Hrvatimi in Srbi potreben. Pogajamo se z radikalci, ker se ne moremo z nikomer drugim pogajati. V ostalem imamo tudi brez tega sporazuma sporazum z radikalci, ki ga bomo vzdržali kljub demokratom, ki ga skušajo z vseni silami ovreči. Ker hočemo s Srbi isto, nočemo prekiniti z radikalci, ki predstavljajo sedaj Srbe. Ogorčenje našega naroda je sedaj še tako veliko, da se ne more ustvariti preko noči sporazum. Potrebno je, da se ustvari najprej povoljno ozračje. — Upamo, da se bodo kmalu izvedle volitve, pri katerih bi se radikalci rešili demokratov, ki predstavljajo zanje isto, kot za nas frankovci. Radić je rekel nadalje, da bodo odslej njegovi ljudje v stalnem stiku s Srbi. Njegovi poslanci seljaki bodo kmalu prišli v Belgrad, da se sestanejo s srbskimi poslanci seljaki. Radić je povabil tudi za Binkošti srbske seljaške poslance v Zagreb. Dne 27. maja bo v Zagrebu veliko zborovanje Radićeve hrvatske republikanske seljaške stranke.

+ Radić napoveduje nove volitve. V „Slobodnem domu“ objavlja Stjepan Radić nastopno: „Istočasno, ko sta se mudila zastopnika HRSS v Belgradu, je bil v Zagrebu pri predsedniku HRSS slovenski vodja dr. Korošec z dvema svojima tovarišema Kremžarjem in dr. Mohoričem). V razgovoru celih štirih ur so se izmenjale vse informacije in je bil dosežen popoln sporazum v taktičnih vprašanjih. Naravno ej, da je predsednik HRSS natanko sporočil dr. Korošcu, zakaj sta šla zastopnika HRSS v Belgrad in da je dr. Korošec

sporočil predsedniku HRSS vse svoje važne politične razgovore in vtise iz Belgrada. Določen je rok za prvi prihodnji sestanek, na katerem se bo podrobno razpravljalo o reviziji ustave, in naravno je, da je bilo tudi dosti govorenega o skorajšnjih prihodnjih volitvah, ki bodo — kar je že skoro popolnoma gotovo — tekom novembra tega leta.“

+ Bolgarija in Makedonija. Po veliki zmagi bolgarske kmetijske stranke pod vodstvom Stamboljskega pri volitvah v bolgarski državni zbor se bolgarsko časopisje obširno bavi z vprašanjem bodočnosti odnošajev med Jugoslavijo in Bolgarijo. Sofijski list »Pobeda« je nedavno prinesel članek, v katerem piše, da je macedonsko vprašanje formalno rešeno ter trdi, da so vsi napor macedonske organizacije nezmisljena politika, ki more zaplesti Bolgarsko v novo vojno in nesreče. List pravi, da je niški sporazum pogasil vse iskre nove nesreče za bolgarski narod. Predno so odšli bolgarski delegati v Niš, so vprašali bolgarski narod za svet ter se obvezali, čuvati narod in domovino predvsem, kar bi moglo povzročiti v prihodnjosti vojno.

+ O finančni politiki je podal pred dnevi finančni minister dr. Stojadinović nekaj zanimivih izjav sotrudniku zagrebškega „Jugoslovenskega Lloyd“a. Predvsem je izjavil, da bo z vseni silami skrbel za rešitev državnega proračuna in novih davčnih zakonov. Glede pomanjkanja gotovoga denarja, radi česar trpe zlasti trgovci in podjetniki, je izjavil, da bi se z inflacijo, to je povečanjem števila bankovcev, ne doseglo povoljnih uspehov in da bi se povzročilo ponovno poslabšanje naše valute. Z novo inflacijo bi se tudi kršil zakon, ker ima Narodna banka po zakonu določeno, koliko sme izdati bankovcev. Finančni minister je zatrjeval, da se bo naša valuta popravila, vsled česar bo prenehala vsaka potreba inflacije ali deflacije. Zboljšanje valute bodo povzročila sklenjena posojila v Franciji in Švici, ravnotežje našega državnega proračuna, ki se mora doseči, ugodnejša trgovska bilanca ter statistika našega izvoza, zakaj v mesecu januarju je izvoz našega blaga narastel za 30% ne samo na vrednosti blaga, temveč tudi na količino. Prihodnji meseci pa bodo izkazali še ugodnejše uspehe.

+ Potovanje kralja Aleksandra v Pariz. Kakor poročajo iz Pariza, se v rše velike priprave za sprejem našega kralja Aleksandra, ki bo uradno posetil predsednika francoske

republike Milleranda. Kralja bo na tem potovanju spremljal zunanji minister dr. Ninčić. Kralj bo potoval v Pariz julija ali avgusta, vendar pa še ni določen natančni datum. Te dni pa je prišel v Belgrad francoski general Lerond, ki je posetil tudi rununske vodilne kroge v Bukarešti. Sprejel ga je kralj Aleksander v avdijenci, nakar je posetil tudi ministrskega predsednika Pašića, zunanjega ministra dr. Ninčića in vojnega ministra Pešića. Ta general namerava obiskati tudi druga naša glavna mesta: Zagreb, Sarajevo, Skoplje, Ljubljano in Split. V političnih krogih se pripisuje temu posežu velika važnost in diplomatsko ozadje. Zlasti se naglašja, da potuje francoski general po vseh glavnih mestih male antante, ker odide po posetu v Bukarešti in Belgradu tudi v Prago. S tem se spravlja v zvezo tudi potovanje maršala Focha v Varšavo in Prago. Ti poseti so morebiti v zvezi z glasovi časopisja, da se ustvarja posebna zveza držav, v kateri bi bile na eni strani Francija in države male antante, na drugi pa Italija, Anglija, Španska in Portugalska. Z ozirom na poset angleškega kralja v Rimu se smatra kot gotovo, da se bo ustvarila posebna pogodba med Anglijo in Italijo. Anglija in Italija se smatrata kot nasprotnici male antante, medtem ko stoji Francija ravno na nasprotnem stališču in skuša zbrati okoli sebe vse male zavezničke. Tako se ustvarjata dve fronti zaveznikov. Na eni strani Anglija in Italija, na drugi Francija in mali zavezniki, ki so za najenergičnejšo politiko proti Nemčiji, katere sanacijo želita Anglija in Italija. S tem položajem se spravlja v zvezo tudi poset kralja Aleksandra v Parizu in poseti francoskih generalov v državah male antante.

+ Parlamentarno delo. Dne 19. t. m. bosta minula dva meseca, odkar smo imeli volitve v narodno skupščino. Med tem časom je že drevje ozelenelo in se razcvetelo, kar pa ni zasluga naše narodne skupščine. Tudi naredba o pobijanju majskih kebrov je še iz tistih časov, ko še ni bilo narodne skupščine.

Zakoni in uradništvo.

Pašičeva vlada je poslovna vlada, kar pomeni, da bo morala biti v zakonodaji in upravi zelo delavna, saj čakajo uradniški zakon, davčna reforma in razni agrarni zakoni še danes svojega uresničenja. Nova vlada si je stavila kot prvo nalogo rešitev uradniškega zakona in brez dvoma je, da je rešitev uradniškega vprašanja v naši državi eno zelo važnih vprašanj.

Potrebno pa je tudi, da se izvede preosnova naše državne uprave. Nobena druga država nima 18 ministrstev. Mi jih imamo, dasi ni moči reči, da smo bogati in da je toliko število potrebno. V zvezi z uradniškim vprašanjem bi se morala predvsem izvesti tudi redukcija ministrstev. Ako je potrebno, da se zmanjša število državnih uradnikov, je istotako potrebno, da se zmanjša tudi število uradov, od katerih so mnogi nepotrebni, in da se poslovnanje državne uprave poenostavi.

Rešitev uradniškega vprašanja nam je potrebna, ker brez nje ne moremo dobiti dobre uprave. Ravnotako pa je tudi potrebno pravično sorazmerno obdavčenje. Ta dva zakona sta za nadaljnji razvoj velikega pomena.

Izkušnja pa uči, da najboljši zakoni niso dosti vredni, ako se ne izvedejo vestno in natančno. Imeli smo že nebroj zakonov, ki so bili morebiti dobri, ki se pa niso spravili v življenje ter preizkusili. Zato gre predvsem za vodilne nagibe, ki vodijo vlado in višje v upravi odločujoče uradništvo.

Narodna skupščina je v prvi vrsti poklicana, da pazi nad tem, ali se zakoni pravilno in točno izvršujejo, ali vrše državni organi svojo dolžnost. V tem pogledu je naš parlament skoro popolnoma odpovedal. Kakršen pa je parlament, taka je tudi vlada. Slab parlament, ki se ne zaveda svojih dolžnosti in odgovornosti napram ljudstvu, ne more zadostno vplivati na vlado.

Tudi po sprejetju novih zakonov, ki jih ima vlada v načrtu, bo treba predvsem skrbeti, da se bodo zakoni izvajali tako kakor odgovarja ljudskim potrebam. Nikakor se ne sme prepustiti samovolji višjega uradništva kršenje zakonov, kar se je do danes nešteto krat dogajalo.

Točno izvajanje zakonov bo odpravilo korupcijo, ki je zavlada v širokih krogih. Uradništvo mora postati neodvisno od stank, ki so slučajno na površju, zakaj le v tem slučaju je mogoča nepristranost. Na drugi strani se mora zagotoviti urad-

ništvu tudi tako življenje, da ne bo iskalo po stranpotih potrebnih gmotnih sredstev.

S tem bo odpravljeno tudi mnogo ezadovoljnosti.

INOZEMSKÉ VESTI.

* **Angleški kralj pri papežu.** Dne 9. t. m. je angleška kraljeva dvojica posečila Sv. očeta v Vatikanu. Kraljevo dvojico je spremljal angleški poslanik pri sv. stolici. V vseh dvoranah v Vatikanu, skozi katere sta šla kralj in kraljica, so se visoki dostojanstveniki poklanjali prišlecema. Pri vходу v prestolno dvorano je prišel papež gostoma nasproti, jih spremil do prestola, kjer je sledil kratek in prisrčen razgovor, čemur je sledilo predstavljanje visokih dostojanstvenikov, nakar se je sprevod v istem redu, kakor je prišel, povrnil na sedež angleškega poslanika.

* **Patriarh Tihon rešen.** Patriarh Tihon, kateremu je bilo na zadnjem ruskem cerkvenem zboru odvzeto dostojanstvo patriarha, bo obsojen na smrt, a potem pomiloščen in izgnan iz Rusije.

* **Soproga predsednika Masaryka umrla.** Dne 13. t. m. je umrla soproga predsednika češkoslovaške republike Masaryka.

* **Poljski škofi proti preganjanju katoliške cerkve v Rusiji.** Poljski škofje so naslovili na ves civilizirani svet okrožnico, v kateri protestirajo proti preganjanju katoliške cerkve v sovjetski Rusiji in pozivajo krščansko javnost, naj nastopi proti boljševiškeemu zverstvu. V tej okrožnici se navedejo stvarni podatki in naglašajo, da sovjetska vlada ne glede na proteste nekaterih evropskih držav nadaljuje sistematično zatiranje katolicizma v Rusiji. Škofje pravijo, da je načrt sovjetov jasen. Uničiti hočejo katolicizem in ugrabiti katoliški cerkvi duhovnike in službo božjo. Ako proti temu načrtu ne bo ničesar ukrenjeno, ga bodo boljševiki dosledno izvajali do koneca. Katoliška cerkev šteje v okrog 2 milijona članov, ki so sedaj prepuščeni na milost in nemilost boljševiških komisarjev. Okrožnica pravi med drugim tudi: »Če bo Poljska še nadalje izpostavljena temu pogubonosnemu vplivu, bo boljševiška anarhija in nered zavladal kmalu tudi pri nas. Zato svet našega poziva ne sme samo uslišati, marveč tudi razumeti. Ko so boljševiki okrožili z vojsko Varšavo, smo takoj povzdignili svoj glas na moralno pomoč ostalega sveta. Tedaj pa, ko boljševizem grozi s popolnim uničenjem katoliške cerkve in kulturnih dobrin človeštva in ko so sovražniki začeli prodirati v našo domovino, smo se združili v mo svoje prošnje in upamo, da nas bo

javnost razumela prav tako, kakor je nas razumela takrat.«

* **Prebivalstvo Dunaja.** Glasom zadnjega ljudskega štetja ima Dunaj 1.863.739 prebivalcev, t. j. za 167.759 manj kakor leta 1910, in 22.413 več kakor leta 1920.

* **Mussolini za žensko volilno pravico.** Predsednica mednarodnega ženskega združenja Capman Cobb je imela nedavno razgovor z ital. ministrskim predsednikom Mussolinijem ter govorila o velikem pomenu, ki ga imajo za morale ženske socialne pridobitve v inozemstvu. Mussolini je izjavil, da je že ukrenil potrebno za dovolitev ženske volilne pravice pri upravnih volitvah.

* **Vojna v Tripolisu.** Italijanska agencija „Stefani“ je poročala pretekli teden, da so italijanske čete potokle okoli 1500 vstašev pri Demir Degenu v Tripolisu, 60 km južno od Lebdena in da so zavzele Misratu. Uporniki so izgubili 200 mrtvih, mnogo vojnega gradiva in municije. Italijani so imeli 19 ranjencev.

* **Maršal Foch v Pragi.** Dne 14. maja je došel v Prago iz Varšave maršal Foch. Sprejem je bil veličasten. Na kolodvoru so sprejeli maršala člani vlade, generalitete, predstavniki parlamenta, mesta Prage in vseh velikih kulturnih in gospodarskih korporacij. Maršala so pozdravili z nagovorom ministra Malypeter in Udržal ter praški župan dr. Baxa. Vojaštvo je tvorilo časten špalir. Vsi češki listi v izredno toplih člankih proslavljajo velikega vojskovodjo ter zasluge Francije za osvoboditev.

* **Mednarodni evharistični kongres.** se bo vršil 1. 1924 v Amsterdamu, v Holandiji.

* **Socialistični kongres v Hamburgu.** Za Binkešči se vrši v Hamburgu kongres vseh evropskih socialističnih strank brez razlike struj, v katere so sicer razcepljene.

* **Gregorijanski koledar v Rusiji.** Pravoslavni cerkveni koncil v Moskvi je sklenil, da se uvede za praznike gregorijanski koledar.

* **V Egiptu se je pojavila kuga.**

Tragična smrt predsednika Kmetijske družbe g. Gustava Pirca?

Pretekli teden so poročali listi, da pogrešajo predsednika Kmetijske družbe za Slovenijo g. Gustava Pirca. Kakor sodijo, si je g. Gustav Pirc sam končal življenje v globoki duševni potrtosti. Nedavno se je g. Pirc odpeljal na Gorenjsko, odkoder pa se ni vrnil domov v Ljubljano, vsled česar je začela njegova družina za njim poizvedovati. Zato se je odpeljal sin predsednika Pirca

v Bohinj, kjer ima ga. Pirčeva ob jezeru vilo. Dognalo se je, da se je 3. t. m. zvečer vozil g. Pirc skupaj s trgovcem g. Doktoričem do Bohinjske Bistrice, kjer sta se razstala. Poizvedbe v Bohinju, kakor tudi v vili ge. Pirčeve so ostale brezuspešne. G. Pirc niso nikjer niti videli. Sum, da se je dogodila nesreča, je bil tako utemeljen. Dne 8. t. m. je prejela hčerka g. Pirca iz Avstrije od očeta lastnoročno pismo, v katerem sporoča svoji rodbini, da je sklenil vzeti si življenje, češ, da ne more prenesti, da bi se od Kmetijske družbe, za katero je deloval nad 40 let in ki jo je iz malih začetkov dvignil v mogočno organizacijo, poslovil na sramoten način. V pismu omenja gonjo, ki so jo proti njemu uprizorili klerikalci radi prodaje modre galice. Vsi merodajni faktorji pri Kmetijski družbi so vedeli, da je od 50 vagonov galice on prevzel na lasten riziko deset vagonov. Imel je v ta namen tudi poseben konto pri Kmetijski posojilnici, za kar so tudi drugi vedeli. Ugodnosti, da je bila modra galica uvožena brez carine, so bili deležni poljedelci ravno tako pri njegovi prodaji kot pri oni Kmetijske družbe. Gonja političnih nasprotnikov ga je sedaj po tolikih letih dela in truda za javni blagor skušala predstaviti svetu kot nepoštenega človeka. Tega ni mogel preboleti. To je bilo zadnje poročilo. Domneva, da je g. Pirc odšel v Avstrijo in tam izvršil obupno dejanje, pa — kakor vse kaže — ni točna. Ni znano, da bi si bil generalni ravnatelj Pirc v zadnjem času vzel potni list in vizum za inozemstvo. Verjetnejša je verzija, da si je v valovih Bohinjskega jezera končal življenje, zlasti, ker se njegova sled izgublja v Bohinjski Bistrici. Generalni ravnatelj Pirc je že več let trpel na težki nevrasteniji. Ta živčna bolezen se je zadnji čas tako poslabšala, da so se svoji bali skrajnih posledic — omračenja uma. Ljubljansko policijsko ravnateljstvo je obvestilo o dogodku vse obmejne komisarijate in orožniške postaje in je v teku obsežna poizvedovalna akcija. Istočasno so bile obveščene o slučaju tudi inozemske oblasti. Kolikor je znano, doslej še ni sledu za g. Pircem. Gotovo je žalosten konec moža, ki se mu mora priznati, da je imel mnogo zaslug za Kmetijsko družbo in povzdigo našega kmetijstva.

Vsekakor pa je vzrok temu žalostnemu dejstvu surovost političnih klerikalcev. Mislimo, da bi bilo v najhujšem slučaju potrebno pač

nekoliko vsaj nekoliko človeštva, zlasti pa krščanske ljubezni, ki je absoluten zakon.

DNEVNE VESTI.

— **Naš podlistek** »Duše iz vie« se s prihodnjo številko zaključí. Skrbeli bomo, da bomo tudi v bodoče prinašali zanimive in zabavne povesti. V kratkem bomo začeli tudi priobčevati jako zanimivo povest o uporih kmetov na Češkem v času Marije Terezije. Zato prosimo vse gg. naročnike in bravce našega lista, naj v kratkem poravnajo naročnino, da ne bomo prisiljeni, ustaviti jim pošiljanje lista. Kdor ni plačal naročnine, naj se posluži svoječasno priloženih položnic. Naročnikom, ki so v naročnini v zastanku, bomo priložili tudi v prihodnjih številkah nove položnice.

— **Udeležba pri pogrebu judenburških žrtev.** Da se omogoči kolikor mogoče častna in mnogobrojna udeležba ljudstva pri pogrebu judenburških žrtev, bo odbor skušal od železniških uprav izposlovati vozne olajšave. V svrhu kontrole je potrebno, da ima odbor pravočasno pripravljena imena vseh onih, ki se nameravajo udeležiti pogreba v Ljubljani in ki žele uživati vozne olajšave. — Zlasti pozivamo društva in korporacije, da s svojo mnogoštevilno prisotnostjo pri pogrebu povečajo veličastnost dni prevoza in pokopa in na ta način dokažejo, da se klanjajo duhu žrtev za našo svobodo. — Prosimo, da ona društva in korporacije po deželi, ki se nameravajo pogreba udeležiti, to odboru (na naslov dr. Tone Jamar, Prešernova ul. 5.) prijavijo in navedejo število onih svojih članov, ki žele imeti vozne olajšave. V prijavi naj bo tudi izjavljeno, ali in kakšna bo udeležba v slučaju, da vozne olajšave ne bi bile priznane. — Prevoz se izvrši vsekako v mesecu maju. Podrobnosti se objavijo naknadno. — Odbor za prenos leta 1918 vsled upora v Judenburgu po prekem sodu ustreljenih vojakov bivšega 17. pp. v Ljubljani.

— **Prevoz judenburških žrtev.** Na odbor prihajajo dopisi za informacijo glede udeležbe pri izkopu žrtev v Judenburgu. Odbor naznanja, da se izkop v Judenburgu vrši brez vsakih posebnih svečanosti ob večerni uri, ob asistenci predpisanih uradnih oseb. Pri izkopu bo navzoč samo 1 odposlanec odbora, ki mora po predpisih potem tudi spremljati vlak, ki bo vozil rakve v domovino. Radi tega odbor pripo-

roča, da oni, ki so nameravali oditi v Judenburg, to opuste. Ako pa hočejo prisostvovati izkopu, morejo to storiti le na lastne stroške.

— **Jubilej škofa dr. A. B. Jegliča.** Dne 22. maja praznuje ljubljanski škof dr. Anton Bon. Jeglič 25 letnico vodstva ljubljanske škofije.

— **Srbsko pevsko društvo »Stankovič« v Sloveniji.** Pretekle dni je priredilo najstarejše srbsko pevsko društvo »Stankovič« iz Belgrada izlet v Slovenijo, kjer je priredilo koncerte v Ljubljani, Celju in Mariboru. Gostje so pohiteli tudi na Bled. Občinstvo jih je povsod pristréno sprejelo. Gostje so bili očarani nad lepoto naše domovine.

— **Prepoved orožja.** Pokrajinska uprava je izdala naredbo, po kateri morajo vsi, ki niso stari 30 let, oddati orožje. Ali naj bo ta naredba spričevalo, da postanejo pri nas ljudje šele s 30. letom pametni, kakor na Tirolskem s 40. letom. Volilni pravico pa imajo le že od 21. leta dalje!

— **Ljubljanski občinski svet** je zvišal mestnemu uradništvu in delavstvu plače. Povišek znaša pri delavcih letno 2,387.664 Din, pri uslužbencih z mesečno plačo letno Din 3,188.620, skupaj 5,576.284 Din; od tega odpade: a) na mestna podjetja pri delavcih 1,394.670 Din, b) pri uslužbencih 676.736 Din, t. j. 2,071.412 Din, ostane 3,504.872 Din. Znesek 5,576.284 Din hoče mestna občina kriti iz dohodkov mestnih podjetij in s povišanjem nekaterih občinskih davščin. Občinski svet je zvišal: trošarino na alkoholne pijače: za vino v sodih na 1.50 Din, za vino v steklenicah na 5 Din, za penca vina na 40 Din, za rum na 5 Din in za alkohol na 5 Din. To povišanje stopi takoj (12. maja t. l.) v veljavo, potrebno pa je še odobrenje merodajne finančne oblasti. Povišal se je tudi davek na vozila pri luksurnih avtomobilih za 200% in pri tovornih avtomobilih za 100%, za enovprežno kočijo na 125 Din letno, za dvoprežno kočijo na 200 Din letno. Ta davek velja samo za luksurna vozila. Izvzete so kočije izvoščkov in obrtnikov. Davek za nočni obisk gostilen in kavaren se je zvišal na 1 Din.

— **Vežbanje mladine v kmetijstvu.** V Ljubljani je v trnovskem okraju dala mestna občina urediti z znatnimi denarnimi sredstvi obširen šolski vrt, ki je prvo leto dobro uspel. Namenjen je gojitvi sadjarstva in kmetijstva. Pridelki so bili v prvi dobi znatni. Na tem vrtu se je praktično vežbala v navedenih panogah šolska mladina, letos se bo še v obilnejši meri. Pridelki so se porazdelili med šolsko deco.

— **Bik usmrtil človeka.** Na graščini Fužine pri Ljubljani se je te dni pripetila nezgoda, ki je zahtevala člove-

ško žrtev. 15 letni Pavel Kaplja, ki je služil na graščini za hlapca, je šel po delu v hlev privezat bika, čeravno to ni bilo njegovo delo. Bik je Kapljo podrl na tla in ga pritisnil s tako silo, da mu je popolnoma zmečkal oprsje. Hlapec je bil takoj mrtev.

— **Tobačna tovarna v Ljubljani** bo prodala na ustni dražbi dne 18. junija t. l. ca 1600 q bukovega lista. Pogoji dražbe so objavljeni v Uradnem listu ter so na vpogled v ekonomiji tobačne tovarne. Sedaj torej prodajajo »pristni macedonski tobak« že kar na debelo. To homo še kadili! Kmetom se priporoča, da s tem »tobakom« postiljajo živini. Za gnoj bo morabititi še dober!

— **Stavka rudarjev v Zagorju.** Pretekli teden so pričeli stavkati rudarji v Zagorju ob Savi. Rudarji pravijo, da je v premogovniku za njihovo življenjsko varnost premalo preskrbljeno ter zahtevajo, naj se odstrani eden izmed vodilnih inženjerjev. Stavka nad 1600 rudarjev.

— **Velik požar pri Sv. Lenartu.** -- Nad 20 milijonov škode. Pri Sv. Lenartu v Slov. goricah je dne 10. t. m. ob tričetrt na 8. zjutraj začela goreti hiša, ki stoji poleg tovarne za usnje in parne žage Josipa Piriha pri Sv. Lenartu. V hiši sta bili nastanjeni dve starki in pisarna obrata. Ogenj je najbrž nastal radi poškodovanega dimnika. V par trenutkih je bilo vse v plamenu, parna žaga, skladišče, tovarna za usnje in hiša s pisarno. Radi viharja je bila vsaka pomoč nemogoča. Vsa poslopja so bila uničena že približno ob 12. uri. Škoda znaša približno 20 milijonov.

— **Utopljenka.** Dne 10. t. m. so našli pri Zidanem mostu truplo neznane ženske. Dosedaj se še ni posrečilo dognati, kdo je.

— **Požar v Poljčanah.** V noči od sobote na nedeljo je uničil ogenj skladišče državnega kolodvora v Poljčanah. Uničenih je bilo med drugim tudi 2 vagona jaje znane tvrdke E. Zupane iz Mislin.

— **Ukinjenje monopolske uprave v Mariboru.** Upravni odbor monopolske uprave je sklenil, da se pokrajinska monopolska uprava v Mariboru ukine. Njeni posli se preneso na monopolsko upravo v Celje.

— **Odlikovanje četnikov kralja Petra iz bosanske vstaje.** V vojnem ministertvu je podpisan ukaz, s katerim so odlikovani s srebrnim redom Karagjorgjeve zvezde z meči vsi oni stari borei-vstaši, ki so se pod vodstvom pokoj. kralja Petra Osvoboditelja udeležili bosanske vstaje l. 1875./76. Med drugimi je odlikovan tudi Slovenec g. Aleksander Toman.

— **Invalidski kongres.** Dne 27. t. m. se bo vršil v Splitu kongres invalidov

iz cele države, ki bo razpravljal predvsem o izvedbi novega invalid. zakona.

r **Umor v spovednici.** V Italiji je v cerkvi Loarato pri Breschiji zabodel nek 30 letni kmetski fant v spovednici župnika Mihaela Mininija, ki mu ni hotel dati odveze, ker se je branil poročiti zapeljanega dekleta.

— **Aretacija finančnega svetnika.** V Zagrebu je izzvala veliko senzacijo aretacija finančnega svetnika Josipa Ceranića, ki je bil svoječasno tudi vladni komisar na borzi. Bil je aretiran obenem z Vladimirjem Radanom, direktorjem »Jugoslavije«, prometne delniške družbe v Zagrebu, ker sta izsiljevala posamezne tvrdke, obtožene zaradi nezakonitega trgovanja z devizami in valutami. Tako sta izsilila od neke tvrdke, kaznovane v aferi Hacker in Kraus na 300.000 Din, 50.000 Din, češ da bosta uničila akt o tozadevni kazni. Trdila sta, da gredo vsi tozadevni akti v Belgrad, a pri vrnitvi v Zagreb da se morejo na gotov način in ob »primerni nagradi« uničiti.

— **Obsodba vojaških upornikov.** Iz Sarajeva javljajo, da je bila 14. t. m. pred vojnim sodiščem v Sarajevu razglašena razzsodba proti 59 vojakom iz Hrvatske, ki so se lani v Plevju uprli. Obsojenih je 12 kolovodij na tri leta, eden na 2½ leti ječe. Ostalih 46 obtožencev je bilo oprščenih vsake krivde. Obsojencem se je vračunal čas preiskovalnega zapora, ki je trajal skoro leto dni. Kot olajševalno se je smatralo dejstvo, da je upor nastal spontano brez kakih priprav in pa da so obdolženci brez uporabe sile oddali orožje in se vrnili v vojašnico.

— **Nora ženska — posredovalka v politiki.** Listi objavljaajo tale dogodek: V Belgrad je prišla neka Kata Krnjević iz Gline. Izjavila je, da je prišla v Belgrad vsled nadnaravnih nagibov, da se pogaja z vlado in drugimi politiki radi sporazuma Srbov, Hrvatov in Slovencev na podlagi edinstva in nedeljivosti domovine ne glede na vero in pleme. Hoče, da jo sprejme dr. Korošec. V označeni smeri dela že dve leti v Hrvatski in Sloveniji. Prišla je že dvakrat v Belgrad in sedaj upa, da bo imela uspeh. — Škoda, da je ženska, zakaj v nasprotnem slučaju bi bila dobra za poslanca!

— **Od vajenca do tovarnarja.** V Belgradu gradi tovarno za papir neki Milan Vapa, ki je prišel v Belgrad kot vajenec iz vasi Vape v čačanskem okraju. Vapa gradi tovarno na Senjaku pri Topčideru, v kateri ne bo izdeloval samo papir iz gotove celuloze, temveč tudi celulozo samo iz vseh odpadkov, ki pridejo v to svrhu v poštev. Zgradba je ogromna ter bo imela dimnik 60 m visok. Zgradbo, ki bo kmalu dogotovljena, je posetil tudi finančni

minister dr. Stojadinović, ki je pohvalil lastnika in izjavil: »Samo tako bomo popravili dinar.« Listi tudi poročajo, da je tovarno posetil tudi zastopnik švicarskih bank, ki so dale posojilo državni hipotekarni banki. Bil je iznenaden nad velikostjo tovarne, zlasti ko mu je tovarnar Vapa povedal, da bo proizvajala dnevno dva in pol vagona. Začudil se je tudi, da Vapa gradi tovarno sam s svojim denarjem, dasi je bil svoječasno samo vajenec.

— **Podpora invalidom.** Ministertvo za socialno politiko je izročilo invalidskemu udruženju v uporabo 696.000 dinarjev, prejetih iz narodnega fonda za invalide in družine padlih vojakov.

— **Italijanska kraljica o hrvatskem jeziku.** Nedavno se je vršila poroka itajanske princezinje Jolande ter je došla ob tej priliki v Rim tudi deputacija reških žen, ki so jih Italijani seveda skrbno izbrali, da ji izroče svatbeno darilo. Na Kvirinalu jih je sprejela kraljica Jelena, hči bivšega črnogorskega kralja Nikite, ki jim je rekla, da pozna Reko dobro še izza svojih dekliških let, nakar se je razvil med deputacijo in kraljico nastopni razgovor: »Reka je zelo simpatično, veselo in prometno mesto,« je rekla kraljica. »Bilo je, a ni več,« je odgovorila neka gospodična iz deputacije. »Na Reki se govori hrvatski samo z mlekaricami in posli,« je odgovorila neka gospodična Caravanieh (Karavanič). Kraljica se je nasmehnila in vprašala nato v hrvatskem jeziku: »Ali ste Rečanka? Ali ste me razumeli?« Rečanka je bila iznenadena, ko je začula iz ust kraljice hrvatsko govorec in je odgovorila: »Da, — razumela sem, Veličanstvo!«

— **Versko pripadništvo v Jugoslaviji.** Po zadnjem ljudskem štetju je v Jugoslaviji 5.602.227 pravoslavnih (46.61%), 4.735.154 katoličanov (39.40%), 1.337.687 mohamedancev (11.13%) 216.849 protestantov (1.81%), 64.204 židov (0.53%), 41.691 grških katolikov (0.35%), 17.653 pripadnikov drugih ver (0.15%), 2000 brezvercev (0.02%).

— **V spomin na kumanovsko bitko** se namerava na kraju, kjer se je pričela in s popolnim porazom Turkov končala ta velika bitka, zgraditi veliko in moderno bolnišnico. Ideja postavitve spomenika pa se je opustila.

— **Novi brzovlaki.** S 1. junijem bodo začeli voziti novi brzovlaki na progi Zagreb - Karlovac - Bubnjarci - Jesenice. Ti vlaki bodo imeli neposredno zvezo z brzovlakom Zagreb - Belgrad in Karlovac - Bakar.

— **Novi zvonovi.** Dne 12. t. m. so v Mariboru blagoslovili pet novih zvonov za Slovensko Bistrico. Najtežji zvon tehta 2700 kg. Zvonove je vtila mariborska zvonarna Bihl.

— **Za stradajoče prebivalstvo** v Dalmaciji je poslala vlada v Split 300 vagonov koruze pa Din 3.80 za kg. S tem pa seveda ni bilo nikomur pomagano. Le malo občin se je odzvalo pozivu za nabavo te koruze in sicer v glavnem radi pomanjkanja denarja. Lakota je v nekaterih okrajih Dalmacije, ker je lani suša uničila vse pridelke, radi česar niso kmetje ničesar prodali in so ostali brez denarja. Za drag denar bi seveda dobili živila tudi pri trgovcih. Sedaj je minister za socialno politiko odredil, naj se koruza razdeli med stradajoče prebivalstvo na predjem.

— **Stavka gimnazijskih profesorjev.** — Med gimnazijskimi profesorji v Srbiji, Črni gori in Vojvodini se je pojavilo odločno gibanje za ureditev in izboljšanje gmotnega položaja. Pričakovati je, da 1. junija t. l. izbruhne stavka, odnosno da bodo nekatere gimnazije popolnoma brez profesorjev. — Udrženje gimnazijskih profesorjev je pred dnevi poslalo na vse svoje člane v Srbiji, Črni gori in Vojvodini vprašanje, kako doseči izboljšanje gmotnega položaja. Glavno vprašanje je bilo, ali naj gimnazijski profesorji zapuste državno službo. Odbor udruženja je dobil 1622 odgovorov. Od teh jih je bilo 1100 za to, da profesorji zapuste državno službo, 75 jih je bilo rezerviranih ostali so bili proti zapustitvi. Odbor udruženja je na podlagi tega plebiscita sklenil, da dne 21. t. m. vsi oni profesorji, ki nimajo nad 30 let državne službe, vslože prošnjo za odpustitev iz državne službe, in oni nad 30 let državne službe, vložijo prošnjo za kojitev. Profesorji imajo ostati še do 1. junija na svojih službenih mestih, ker so do tega dneva prejeli svojo plačo.

— **Rusi se vračajo v domovino.** Kakor poročajo iz Beograda, je v zadnjem tednu zapustilo veliko Rusov našo državo in se napotilo preko Beograda in Bolgarije v svojo domovino.

— **Nova preiskava invalidov.** Na predlog ministrstva za socialno skrb, je ministrski svet odredil novo preiskavo invalidov. Sestavljena je bila komisija, obstoječa iz treh delegatov vojnega ministrstva in treh delegatov ministrstva za socialno skrb, ki bo izvedla preiskavo.

— **Zagrebski mesarji pred sodiščem.** V Zagrebu je mestna občina prepovedala mesarjem zvišati cene mesa. Ker se pa mesarji niso pokorili in so kljub temu zvišali mesne cene, je vložila mestna občina pri sodišču tožbo proti vsem zagrebškim mesarjem.

— **Državna hipotekarna banka za uradniška stanovanja.** Ministrstvo za trgovino je odobrilo posojilo 5 milijonov frankov, ki ga je državna hipotekarna banka najela v Švici. 75% tega posojila je namenjeno osebam, ki dovršujejo započete zgradbe, 25% pa je določeno za nove zgradbe. Vsakdo, ki

hoče dobiti iz te vsote posojilo, se mora zavezati državni hipotekarni banki, da bo dal na razpolago ministrstvu za trgovino na vsakih pet stanovanj v novo-zgrajeni hiši eno stanovanje za državne uradnike. V hotelih in poslopih za pisarne se mora na vsakih 15 oseb odstopiti ena soba v isti namen. Te obveznosti so oproščena samo manjša poslopja, ki imajo manj kot 5 stanovanj ali 15 sob. Pridobljene prostore bo ministrstvo za trgovino odstopilo raznim ministrstvom za njihove uradnike po potrebi in cenah, ki navadno veljajo za stanovanja v predvojnih hišah v Beogradu. Na ta način se bo pridobilo znatno število stanovanj za uradnike v Beogradu, kjer vlada istotako velika stanovanjska beda. Ali bi ne bil del tega blagoslova primeren tudi za druga mesta, kjer ni nič manjša stanovanjska beda?

— **Hrvatski izletniki v triglavskem pogorju.** Osrednji odbor Hrvatskega planinskega društva priredi v slučaju ugodnega vremena o Binkošti izlet v triglavsko pogorje. Odhod iz Zagreba dne 18. maja ob desetih zvečer preko Karlovca in Ljubljane v Mojstrano, iz Mojstrane v soboto preko Praga na Triglav. Izletniki prenoče na Kredarici ter gredo na binkoštno nedeljo v Bohinj, v ponedeljek pa se vrnejo v Zagreb. Podružnica Hrvatskega planinarskega društva v Jastrebarskem pa priredi istodobno izlet v Karavanke (na Golico) ter skozi Vintgar na Bled in Bohinjsko jezero.

— **Vojna mornariška akademija.** Kralj je podpisal naredbo o ustanovitvi vojne mornarske akademije, ki bo direktno podrejena ministrstvu za vojno in mornarico. V tej akademiji se bodo vzgajali absolvirani maturantje za pomorske častnike.

— **Čevlje kupujte od domačih tovarov.** Peter Kozina z znamko Peko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na debelo in drobno Ljubljana, Breg št. 20, ter Aleksandrova cesta št. 1.

Umor ruskega zastopnika v Laussani.

V Laussani, kjer se vrši konferenca za rešitev vzhodnega vprašanja, se je mudil kot zastopnik ruske sovjetske vlade Vorovski, ki je drugače poslanik ruske sovjetske vlade v Rimu. Dne 10. maja zvečer je bil izvršen nanj v hotelu »Cecilijan«, kjer je večerjal, atentat. Napadalec je oddal več streliv iz revolverja nanj in njegova spremljevalca načelnika ruskega tiskovnega oddelka v Berlinu, Ahren-

sa, in strokovnjaka za trgovske zadeve Dimitrijeva. V hotelu je nastala radi atentata velika zmešnjava. Navzoči zdravniki so takoj priskočili na pomoč, a so mogli samo ugotoviti, da je Vorovski mrtev, njegova spremljevalca pa smrtno ranjena. Napadalec, po imenu Conradyja, so prijeli. Izkazalo se je, da je član švicarske narodne organizacije, nekega nacionalističnega društva po zgledu italijanskih fašistov. Ta organizacija je razširjena po vsej Švici ter je njen namen, pobijati tudi z nezakonitimi sredstvi komunizem, kar utemeljuje s tem, da se tudi komunisti poslužujejo istega načina boja. Ta atentat se je zgodil v zelo neprimernem času. Rusija je poslala Vorovskega v Lausano, da jo zastopa na konferenci, kjer se sklepa mir s Turško. Ravno te dni so zastopniki velike antante razpravljali, ali naj se ruski zastopnik pripusti k konferenci. Italijanska vlada je bila za to, da se Rusija pripusti k konferenci, ker je že na prejšnji konferenci po zimi sodeloval na njej Čičerin kot zastopnik Rusije. Švicarska vlada je sklenila, da odstrani Vorovskega s svojega ozemlja, ako ne dobi pravice, udeleževati se mirovne konference. Vsekakor umor Vorovskega ne bo ugodno vplival na razmerje med Rusijo in zapadnimi državami, ki je že itak nastalo zadnje čase napečetejšje. Angleška je že pretela Rusiji radi nekih sporov s prekinjenjem trgovskih zvez in preganjanje ter smrtne obsojbe duhovnikov v Rusiji so zelo slabo vplivale na evropsko javnost. Da se bodo odnošaji z Rusijo težko razvijali v smeri pomirljivosti, je po umoru Vorovskega, ki je to smer zastopal, zelo verjetno. Vsaka prenapetost ima svoje slabe posledice!

GOSPODARSTVO.

UMETNA GNOJILA.

VII.

Pomen apna za kmetijstvo.

Kakor nam priča pisatelj Plinij iz prvega stoletja po Kr. r., so poznali že stari Rimljani koristi apna za kmetijstvo. A šele tekem 19. stoletja, ko se je znanstveno preiskalo življenje rastlin in ko so kmetijskim potom dognali, kakšne snovi potrebujejo rastline in kako delujejo posamezne tvarine, ki se nahajajo v zemlji, smo se docela uverili o silni važnosti apna.

Vsaka rastlina potrebuje apno. Vsled pomanjkanja apna pa lahko ra-

Somišljeniki, prispevajte v tiskovni sklad!

stline popolnoma poginejo, kar nam pričajo razni poskusi; tako n. pr. je zrastle pravilno hranjen oves 90 cm visoko, oves pa, ki je dobil vse potrebne hranilne snovi, a prav nič apna ne, je zrastle komaj 16 cm visoko.

Posamezne rastline potrebujejo razne množine apna, nekatere vzamejo zemlji celo mnogo apna, druge zopet manj. Najmanj apna potrebujeata volčji bob in seradela, krompir in rž uspevata za silo, če je v zemlji 0,05 odst. apna. Vse druge rastline potrebujejo več apna, največ ga rabijo detelje, grah, grašica, fižol, sploh vse stročnice in sicer mora biti za te rastline 0,2 do 0,3 odst. apna v zemlji. Pri 0,1 odst. še ne uspevajo!

Zelo važno je apno za travnike, čim več apna je v zemlji, tem več ga bo v travi in to vse pride le živini v dobro, ker deluje apno ugodno na razvoj in rast živalskih kosti. Kostolomnost živine in druge take bolezni so pogostoma le posledica pomanjkanja apna v zemlji. Dognalo se je, da ima seno povprečno 1 odst. apna v sebi, a seno iz krajev, kjer se je pogostoma pojavila kostolomnica, je imelo le polovico toliko apna. Z apnom lahko torej popravimo tudi krmo, močvirne travnike in močvirne pašnike bomo posušili in nato gnojili z apnom in fosforovo kislino.

Zelo važno je delovanje apna v zemlji sami, ker pospešuje razkrajanje sprstenine, tako da rastline lažje uživajo hranilne snovi. Če ima zemlja premalo apna, se zna kmetovalcu zgoditi, da izorje gnoj skoraj takšnega, kakršnega je podoral, gnojil je torej brez uspeha. Zlasti pa primanjkuje apna na barskih tleh. Zelo ugodno deluje tudi apno na pretvarjanje rudniških snovi, ki se nahajajo v zemlji, ali s katerimi smo zemlji gnojili. To velja zlasti za kali in fosforovo kislino. Obe snovi postaneta pod vplivom apna rastlinam lažje dostopni, ker se nahajata brez potrebne množine apna v takih spojinah, ki niso rastlinam ugodne. Že iz tega sledi, da moramo pri uporabi umetnih gnojil vedno paziti na to, da ima zemlja dovolj apna.

Vsak kmet ve, kakšne križe in težave ima na težki, zvezni zemlji, kateri pridemo komaj z veliko množino hlevskega gnoja do živega. Tako zemljo lahko z apnom v izdatni meri izboljšamo, ker jo apno zrahlja. Istotako zboljšamo kislno zemljo, a poprej ji moramo odvzeti preobilico vlage, da ima zrak dostop v zemljo. V glinasti zemlji in v barjih bo apno vezalo rastlinam škodljivo žvepleno kislino in žveplenokislilni okisek, ki postaneta tako neškodljiva.

»Z apnom bogate očetje, pa obubožajo sinovi,« pravijo naši kmetovalci. To je tudi res! Obilnejše žetve, ki jih

dosežemo pri gnojenju z apnom, imamo zahvaliti predvsem temu, da so prišle druge hranilne snovi vsled delovanja apna rastlinam hitreje in v izdatnejši meri v dobro. Z obilno žetvijo pa odvezamo zemlji toliko potrebnih snovi, da bo kmalu obubožala in ne bo več rodila, če ji ne bomo vedno znova gnojili. Čim obilnejša žetev, tem več hranilnih snovi moramo zemlji zopet vrniti!

Zemlja mora vsebovati vsaj 0,2 do 0,3 odst. apna, da uspevajo tudi tiste rastline, ki potrebujejo največ apna, kakor detelja in razne stročnice. Kako pa izvemo, katera zemlja vsebuje premalo apna?

Mnogo apna lahko odnese voda, ki vsebuje ogljikovo kislino. Ogljikova kislina topi apno in voda ga odnaša s seboj. Ako odteka torej temna voda, ki vsebuje prsti in izločuje železni oksid ali na vrhu nekake mavrične barve, tedaj je dotična zemlja revna na apno. Tudi kajnit in kalijeva gnojila v obče zmanjšujejo v zemlji nahajajočo množino apna. Pomanjkanje apna nam naznanjajo tudi one rastline, ki uspevajo ob najmanjših količinah apna. Kjer raste mnogo male kislice in poljske ivanjščice, tam je v zemlji le malo apna.

Lahko pa tudi sami preizkusimo zemljo s solno kislino. Na prst, katero hočemo preiskati, kanemo nekoliko solne kisline, ako nič ne zašumi, primanjkuje apna, čim manje ali čim močnejše zašumi, tem manj ali več apna vsebuje prst. Končno pa imamo za preskušanje zemlje radi vsebine apna posebno pripravo, to je **Pasonov apnomer**, ki si ga dobil v predvojnem času za 22 do 27 K.

Vsaka zemlja pa, ki vsebuje manj nego 0,05 odst. apna, ima vsekakor premalo apna.

(Dalje sledi.)

DROBTINICE ZA GOSPODARJE IN GOSPODINJE.

g Da čebula ne bo poganjala, jo položi v vrečo in obesi za par dni v dim. Okusu čebule ne bo škodovalo in s tem preprečiš, da bi pričela odganjati.

g Prerezana čebula kaj rada spleni. Proti temu priporočajo sledeče sredstvo. Potegni skozi nenarezano stran čebule nit in obesi čebulo tako, da je prerez obrnjen navzdol. Čez prerez se bo kmalu naredila tenka kožica, ki varuje čebulo pred plesnobo.

g Kje hranimo jajca in mleko? Nikdar jih ne hrani v bližini močno dišečih stvari, kakor so n. pr. petrolej, čebula itd. Mleko in jajca vzamejo namreč vsak močan duh na se. Posode, v

katerih imaš mleko ali jajca, naj bodo vedno čiste.

g Cvetlični lonci. V porcelanastih loncih cvetlice ne uspevajo dobro, ker so premalo porozni. Nimajo onih drobnih luknjic, ki jih imajo ilovnati lonci in ki so potrebne, da se zemlja v cvetličnih loncih prezračuje. Cvetlični lonci, naj bodo od zunaj vedno čisti in odstrani od njih vsako nesnago in plesnivost, ker se drugače one luknjice zamašijo.

g Kako odpravimo madeže od črnega vina? Take madeže odpravimo iz perila s citronovo kislino ali klorom, a pri uporabi kislin se tkanina poškoduje. Radi tega se priporoča sledeče sredstvo: Položi platno z madežem čimprej v kipečo vodo in pusti nekoliko minut kipeti. Madež bo izginil. Drugo priporočljivo sredstvo je sledeče: Namočil perilo z madežem 24 ur v kislem mleku in ga potem operi v mlačni, pozneje pa v gorki vodi.

g Kako snažimo posodo? Le malo je gospodinj, ki znajo s posodo pravilno ravnati. Razpokani krožniki, skodele brez ročkov, odbiti kozarci in steklenice nam pričajo, da je tudi snaženje posode opravilo, katero je treba razumno opravljati. Navesti hočemo le glavne napake, ki jih delajo gospodinje ali služkinje. Sode ne smemo rabiti za belo posodo, ki ima okraske ali pozlačene robove! Voda ne sme biti mrzla, temveč mora biti vroča in čim mastnejša je posoda, tembolj vroča mora biti voda! Posoda dobi razpoke, če prehitro menjavamo toploto, torej ne vlivaj čez posodo, ki se nahaja v kropu, mrzle vode! Nakopičenje posode v škaflu je nevarno, zlasti če položiš na dno porcelan! Posebno mastno in zakajeno posodo čistimo z žaganjem ali zmečkanimi jajčjimi lupinami ali z mlačnim jesihom in peskom. Tudi drobni koščki papirja so priporočljivi. Manj priporočljivo je čiščenje steklenic s svinčenim zrnjem, ker ostane v steklenici vedno nekoliko svinca, ki je zdravju škodljiv. Posodi iz aluminija škoduje umivanje s sodo, zanje dobimo v prodajalnah poseben prašek. Če postane posoda iz aluminija sčasoma črna, jo kuhaj dobre pol ure v vodi, v kateri si poprej kuhala ostanke jabolk, češplje in drugo sadje.

g Kako pripravimo domače milo? Kjer koljejo doma prešiče, lahko pridna in varčna gospodinja vselej sama pripravi milo. Ocvirke, kožice, žoltavo mast in loj porabi za milo. Na 10 kg mehke vode zmešaš 7 kg masti, 2½ kg sode, 2½ kg pogašenega apna in ½ kg soli. Kotel ali lonec mora biti tako velik, da je vsega skupaj le do polovice, ker drugače rado prekupi. Potem pusti vso zmes stati eno uro in nato izlij v

zaboj, katerega si pregrnila poprej z rjuho. Kadar se milo strdi, prevrni zaboj in zreži milo na kose.

g Korist terpentina v gospodinjstvu.
Terpentin, kateri mora biti vedno dobro zamašen v steklenici, koristi za marsikatero reči. Vobče je znano, da se lise oljnatih barv iz šip in okvirjev odpravijo le s pomočjo terpentina. Ako hočeš osnažiti oljnato sliko prahu in umazanosti, vzemi jedilno žlico terpentina in 1½ l mlačne vode. Pomoči gobo ali krpico starega, mehkega platna v terpentinovno vodo, nalahno ožmi, hitro umij ž njo sliko ter jo obriši z mehko cunj. Okvire vrat in oken, ki so zelo umazani, očisti z mehko vodo, v katero daš enako količino terpentina in salmijaka. Mastne lise odpraviš iz tlaka, ako vliješ nanj nekoliko terpentina in ga pustiš na njem nekoliko minut. Mast stopi na površino in se odrgne z nožem. Potem umij tla z vodo in milom. Lise od smole, kolomaza in firneža namaži s čisto mastjo in umij potem izmenoma s terpentinom in vodo. Madeži se odpravijo iz parketnih tal, ako jih zmočiš s terpentinom in potem oddrgneš. Ako hočeš imeti lepo, belo perilo, dodani vodi nekoliko terpentina. Umazana mesta se veliko hitreje očistijo in perilo postane bolj belo. Preproge vrhnje zavese, prevleke divanov očistiš, ako jih skrtačiš z vodo in terpentinom, kar osveži tudi barve. Pohištvo, ki je izgubilo svoj blesk, odrgni močno podolgem s terpentinom in obriši z mehko krpo. Zelo umazane rumene ali rjave čevlje odrgni najprej s terpentinom, potem jih dobro obriši in namaži s kremo za usnje. Železne peči, ki se počrniijo s črnilom za železo, kateremu se doda črna kava in terpentin, ne zarjave tako hitro kakor drugače. Ako so vijaki zelo rjasti, pokapaj jih s terpentinom in pusti terpentin na njih 3 do 5 minut. Tolei potem nalahko nekoliko na vijake in gotovo odnehajo. Če bi se pa pripetilo, da to še ne pomaga, drži pod vijak svetilko, da se nekoliko ogreje. Omare varuješ molov, ako jih namažeš znotraj s terpentinom, kar uniči vsako zalego. Tudi miši ne prenesejo duha terpentina. Lakasto usnje, ki je izgubilo svoj blesk, namaži s terpentinovim špiritom; svetilo se bo kot novo. Z voskom pomešan terpentin se zelo dobro rabi kot čistilo za parketna tla, kar da lesu jako lep blesk.

Zavarovanje poljskih delavcev.

KDO IMA PRAV?

„Slovenec“ piše: Koncem lanskega leta je bil v zbornici pri razpravljanju o delavskem zavarovanju od samostojneža Drofenika k § 6. stavljen dodatek, ki se glasi: „Statut za obvezno zavarovanje stalnih poljedelskih delavcev in poslov se mora izdati v enem letu, ko stopi v veljavo ta zakon, toda to zavarovanje se mora urediti na isti način in v skupni organizaciji z zavarovanjem ostalih delavcev.“ — Ta zakon o zavarovanju delavcev z dodatkom samostojneža Drofenika je stopil v veljavo in zadobil obvezno moč, ko je bil razglašen v Službenih Novinah“ dne 30. maja 1922. V smislu Drofenikovega predloga bi s 30. majem 1923 stopilo v veljavo obvezno zavarovanje kmečkih delavcev in poslov. Razume se, da je ta Drofenikov predlog bil namenjen le agitacijskim svrham. Sa drugega biti ni mogel, ker se ni potrudil, zavarovanju poljskih delavcev dati kako konkretno obliko. Tudi belgrajska vlada tega zakona (lex Drofenik) ni smatrala za resnega. Saj še danes ni nihče začel izdelavati štatuta, ki naj bi do 30. maja 1923 uredil zavarovanje kmečkih delavcev. Stvar je že pokopana. So sicer okrajna glavarstva menda ponekod nekaj strašila okrog s tem zavarovanjem. Pa to je tudi že utihnilo, ker ni štatuta.“

Mariborski „Slov. Gospodar“ piše: „Drofenikov predlog je sprejel minister dr. Kukovec in je doslovno izjavil: „Jaz sprejem predlog gosp. Drofenika k členu 6, kakor ga je predložil, in tudi, da se utrdi rok enega leta.“ — Kdor tega ne verjame, naj prečita stenografični zapisnik zakonodajnega odbora, I. del, stran 401 in 402. Kukovec ga je kot minister socialne politike izdelal in predložil. Drofenik je zanj govoril in stavl celotno prej omenjeni dodatni predlog, katerega je Kukovec sprejel in potrdil.“

Demokratsko „Jutro“ piše: „Največji dovtip je v tem, da je SLS prej silovito nastopala za Drofenikov zakon. Njen glavni govornik, ki je bil tudi klubski vodja, dr. Hohnjec, je imel velik govor, v katerem je dirkal, da bi Drofeniku izpodjedel popularnost. Imenom SLS je ugovarjal, da bi bil le industrijski delavec zavarovan, ampak poleg njega in ž njim skupaj naj bo zavarovan tudi kosec in hlapec na enak način. Kakor plačujeta trboveljski rudnik in rudar zavarovalnino, tako naj jo plačata tudi kmetič in njegov hlapec. Gosp.

Hohnjec se je ostro zavzel za to, da bi kmetje smeli plačevati nov ogromen davek. Zdaj pa ga njegovo glasilo zasramuje in pravi, da predlog, ki ga je tako živahno podprla SLS, ni bil resen in da je tako nespameten, da se sme zakon prelomiti. Zanimiva je drznost, s katero SLS zatajuje lastno dete, obenem pa večno ceni cinizem, s kojim se krši zakon. To si velja zapomniti. Vsekako se vidi, da naša akcija proti nesrečnemu zakonu gg. Drofenik-Hohnjeca ni bila brezuspešna.“

Naše mnenje je, da je zavarovanje kmetijskih poslov za starost in bolezen potrebno, vendar pa je to vprašanje tako zapleteno, da se ne more rešiti enostavnim potom. Kmetijski delavci žive v popolnoma drugih razmerah kakor industrijski in se njihovo zavarovanje ne more izvesti na isti način kakor pri industrijskih. Upoštevat moramo tudi, da se s tem zavarovanjem ne smejo obremeniti kmetijski posestniki na tak način, ki bi pomenjal novo znatno obremenitev našega kmeta. Zavarovanje bi moralo biti izpeljano tako, da bi koristilo delavcu in posestniku, obenem pa razbremenilo občine, ki nosijo danes največja bremena za preskrbo onemoglih občanov. To vprašanje je jako zapleteno in rešitev ne bo lahka, ker v naši državi tudi niso povsod enake agrarne razmere. Nekaj drugega je tudi kmetijski delavec pri veleposestniku kakor posel pri malem kmetu. Vprašanje zavarovanja kmetijskih delavcev in poslov tudi v mnogih drugih državah ni rešeno. Zato bo še težje izvedljivo v naši, dasi bi bilo s socialnega stališča pravično.

To, kar pišejo sedaj listi o zavarovanju poljskih delavcev, je samo nov dokaz, kako površno se pri nas izdelujejo zakoni, celo taki ki globoko posegajo v vsakdanje življenje rajštevnejšega stanu v državi, to je kmetijskega. Sodimo pa, da so za izvedbo in pametno rešitev zakona odgovorni vsi poslanci, ker vlečejo vsi enake dnevnice in so bili vsi izvoljeni od ljudstva.

Kaj prazapprav hočejo ljudje, ki se o tej stvari prepirajo, ni jasno.

O naših pašnikih.

Doba, ko so se učeni ekonomski prepirali o pašnikih, jim odrekli vsako vrednost in smatrali za najboljše, da se pašniki preorjejo v polje, je že par let za nami. Nova opazovanja in novi poskusi so dognali, da nudijo dobri pašniki živinoreji mnogo koristi. Ponekod, kjer imajo

Naročajte in razširjajte
„Ljudski tednik“!

visoko razvito živinorejo, so ubrali celo obratno pot in spreminjajo orano polje v pašnike. To postopanje se za naše kraje ne more pripočati. Iz dveh vzrokov ne.

Slovenija je glede prehrane pasivna pokrajina, to pomenja, da ne pridelujemo toliko živeža, kolikor ga rabimo sami. Če bi spremenili polja v pašnike, bi šlo to res živinoreji v prid, a množina poljskih pridelkov bi se istočasno znižala. Drugi vzrok pa je, da imamo pri nas dovolj dobrih pašnikov. A na žalost ne znajo vsi naši kmetovalci pravilno ravnati s pašniki. O tem se lahko vsak sam prepriča.

Napačno ravnamo, če pustimo živino, da se pase po celem pašniku. Bolje je, ograditi pašnik v tri dele in šele ko je živina popasla prvi del, jo spusti na drugi in pozneje na tretji del. Na ta način izrabimo vse, kar nudi pašnik, in na onih delih, kjer se živina ne pase, bo med tem časom trava zopet pognala.

Tudi ni vse pašnik, kar tako imenujemo. Dračje, grmovje in kup kamenja ni nikakršen pašnik. Šele če vse to odstranimo, imamo pašnik, na katerega smemo gnati živino. Sploh moramo pašnike vedno čistiti. Mravljišča in krtovine je treba zravovati, po hudih nalivih moramo skrbeti, da ne ostanéjo po pašnikih nepotrebne luže itd.

Močvirnati pašniki, na katerih raste vedno mnogo plevela, strupenih rastlin itd., so živini škodljivi. Take pašnike je treba osušiti, predno ženemo živino nanje.

Kadar zapazimo, da trava peša, je treba pašnike gnojiti. To naredimo najbolje jeseni, predno zapade sneg, tako da najdejo redilne snovi tekem zime pot v zemljo. Če pa postane trava le preveč redka, moramo pašnike obnoviti. Pašnik razdelimo v enake dele, prvi del poorjemo, ga gnojimo in posejemo s koruzo. Jeseni zopet orjemo, potem sejemo oves in travnata semena. Tretje leto počakamo, da trava dozori in jo pokosimo. Po prvi košnji uporabimo pašnik zopet za živino. Če smo razdelili pašnik n. pr. v osem delov, je v devetem letu ves obnovljen.

Koristi, ki jih ima živina od dobrih pašnikov so ogromne. Bivanje in kretanje na prostem zraku je živini za zdravje in pravilno rast nujno potrebno. Sveža, mlada trava, ki jo puli živina na pašniku, vsebuje mnogo več hranilnih snovi, zlasti pa dušikove beljakovine, nego suha krma. Suha krma ne more nikdar popolnoma nadomestiti sveže

krme, radi tega moramo gnati živino na pašo, a moramo tudi s pašniki pravilno ravnati.

RAZNE.

r Ženski pogum. V Alberti (Kanada) je bila nedavno izvršena smrtna kazen nad italijansko lepoticco Florenco Lassadro in njenim ljubimcem, tihotapecem alkohola, ker sta skupno ubila nekega carinskega uradnika. Lepa Florenca je stopila pod vislice vesela in s smehom na ustih, medtem ko se je njen ljubimec v ječi in na poti na morišče trikrat onesvestil. Florenca Lassadra je bila tudi prva ženska, ki je bila v Kanadi obsojena na smrt, vsled česar je tudi zbudila veliko zanimanje.

r Žena predsednika ameriške republike — kavarnarka. V Newyorku je nedavno izbruhnil v neki kavarni požar. Osojbe in gostje so v svojem strahu izgubili glavo, samo lastnica kavarne, dostojanstvena ženska v najboljših letih je ohranila popolno razsodnost. S svojimi pametnimi in treznimi odredbami je ukrenila vse potrebno in ko so došli gasilci, je bil požar skoro že pogašen. Prvo povelje, ki ga je dala v splošni zmešnjavi, se je glasilo: »Spravite predvsem na varno sliko mojega pokojnega moža tamkaj na steni!« Bila je to dobro pogodena slika Teodorja Rosevelta, bivšega predsednika severoameriških Zedinjenih držav. Sedaj se je začel seveda naenkrat zanimati ves Newyork za skromno kavarano, kjer si služi vdova velikega državnika s poštenim delom svoj kruh. Ves Newyork se zanima za lastnico kavarne, ki se ni sramovala preseliti se iz »Bele hiše« za blagajniško mizo v kavarni. — Tako poročajo ameriški listi.

LISTEK.

Duše iz vic.

Spisal Prosper Merimée. — Priredil F. Š.

(Dalje.)

Takoj naslednji dan je daroval polovico svojega premoženja ubožnim sorodnikom; drugi del je posvetil zgradbi bolnice in ustanovi kapele; znatne svote je razdelil revežem in dal brati veliko število maš za duše v vicah, zlasti za dušo kaptana Gomareja in onih nesrečnikov, ki so se borili v dvoboju z njim in padli. Nazadnje je zbral vse prijatelje in se opravičeval pred njimi za voljo slabih vzgledov, ki jih jim je dajal tako dolgo časa; vzneseno jim je naslikal pekočo vest, ki mu jo povzroča preteklo življenje, in nade, ki se jih drzne imeti za bodočnost. Mnogi teh razuzdancev so bili ganjeni in so se spreobrnilo; drugi, nepoboljšljivi so ga zapustili z mrzlim posmehom.

Predno je stopil v samostan, ki si ga je izvolil za svoje pribežališče, je don Juan pisal doni Terezi. Razkril ji je svoje ničvredne načrte, pripovedoval ji svoje življenje, svoje spreobrnenje, prosil jo je za odpuščanje in jo pridobival, da sledi njegovemu vzgledu in išče svoje odrešenje v spokornosti. To pismo je zapupal dominikancu, potem ko mu je pokazal vsebino.

Uboga Tereza je na samostanskem vrtu dolgo čakala na dogovorjeno znamenje; ko pa je prebila več ur v neizrekljivem nepokoju in je zapazila blesk jutranjega mraka, se je vrnila v svojo celico in srce se ji je

PALMA

Kaučuk potpetnike in potplate

Prednosti!

Ceneje
in
znatno
trajnije
nego od kožel

Varstvo
proti vlagi
i mrazal

trgalo od bolesti. Odsotnost dona Juana je pripisovala tisoč stvarim, ki so bile pač vse prej kot resnica. Tako je poteklo več dni, ne da bi kaj zvedela, ali da bi ji kak sel prišel blažiti njen obup. Slednjič je dobil po dogovoru s predstojnico redovnik dovoljenje, da jo obišče in ji izroči pismo skesanega zapeljivca. Ko ga je prebirala, je videl, da se ji čelosi z debelimi potnimi kapljami; zdaj je zardela kot ogenj, zdaj obledela kot smrt. Vendar je pogumno dokončala čtivo. Dominikanec ji je nato skušal naslikati spokorjenje dona Juana in ji čestitati, ker se je rešila tako strašne nevarnosti, ki je čakala oba, ako bi njun načrt ne izjalovila z očitnim posredovanjem Previdnosti. Toda na vse opomine je dona Tereza klicala: »Nikoli me ni ljubil!« Ognjena mrazlica se je polastila te nesrečnice; zaman so ji nudili zdravniško in versko pomoč: odbila je eno in za drugo je bila nedostopna. Izdihnila je čez nekaj dni, neprestano ponavljajoč: »Ljubil me ni nikoli!«

Don Juan je sprejel redovno obleko in pokazal, da je bilo njegovo spreobrnjenje iskreno. Ni bilo samozataje ali mučila, da bi mu ne bilo presladko; in samostanski predstojnik je bil često prisiljen odrediti mu, da omeji bičanje, ki je ž njim mučil svoje telo. Predočeval mu je, da si tako krajša življenje in da je v resnici treba več poguma za dolgo trpljenje z zmernim samozatajevanjem, kakor pa hipoma končati svojo pokoro s tem, da si vzame življenje. Ko je čas novicijata potekel, je don Juan napravil zaobljube in pod imenom brata Ambrozija še naprej izpodbujal s svojo strogostjo in bogovdanostjo vso hišo. Pod svojo surovo volneno kuto je nosil spokorno srajco od konjske žime; tesen zabo, ki je bil krajši kot njegovo telo, mu

je služil za posteljo. Na vodi kuhana zelenjad je bila njegova hrana in le na praznike je na izrečno povelje predstojnika privolil v uživanje kruha. Večino noči je prečul in premolil s križem razpetimi rokami; slednjič, bil je vzgled temu bogovdanemu samostanu, kakor je bil nekoč vzorec razuzdanecev svoje dobe. Takrat je v Sevilji izbruhnila nalezljiva bolezen; nudila mu je priliko, da se vadi v novih čednostih, ki mu jih je pridobilo spreobrnjenje. Bolniki so bili sprejeti v bolnico, ki jo je zgradil on, skrbel je za uboge, prebil dneve ob njihovih posteljah, jih vzpodbujal, hrabil, tolažil. Nevarnost nalezljivosti je bila takšna, da se ni dalo za noben denar dobiti ljudi, ki bi hoteli pokopavati mrličje. Vršil pa je don Juan to službo; hodil je v zapuščene hiše in pokopaval razkrajajoča se trupla, ki so se tam nahajala često že po nekaj dni. Povsod so ga blagoslavljali in ker ves čas te strašne kuge ni bil nikdar bolan, so lahkoverneži zatrjevali, da je storil Bog v svoji naklonjenosti nov čudež.

Tako je živel v samostanu don Juan ali brat Ambrozij že mnogo let in njegovo življenje je bilo ena sa-

ma nepretrgana vaja v pobožnosti in samopremagovanju. Misel na preteklo življenje mu je često zaigrala v spominu, pa njegovo pekočo vest je že mirilo zadoščenje, ki mu ga je prineslo spreobrnjenje.

Nekega dne popoldne, ko je vročina najbolj pritiskala, so vsi bratje samostana, kakor navadno, uživali nekoliko počitka. Le brat Ambrozij je delal na razbeljenem vrtu z odkrito glavo; bila je to ena izmed pokor, ki si jih je naložil. Sklonjen nad svojo lopato je zagledal senco človeka, ki se je ustavila poleg njega. Mislil je, da je eden izmed redovnikov prišel na vrt; nadaljeval je svoje delo in pozdravil: Ave Maria! Pa ni dobil odgovora. Začuden, da je ostala senca nepremična, je dvignil oči in videl, da stoji pred njim velik mlad mož s plaščem, ki je padal do tal, obraz mu je napol zakrival klobuk, ki ga je zasenčevalo beločrno pero. Ta mož se je zatopil vanj tiho, z izrazom zlobnega veselja in globokega zaničevanja. Oba sta se nekaj minut ostro zrla. Slednjič je neznanec stopil korak naprej in dvignil svoj klobuk, da pokaže svoje poteze, rekoč:

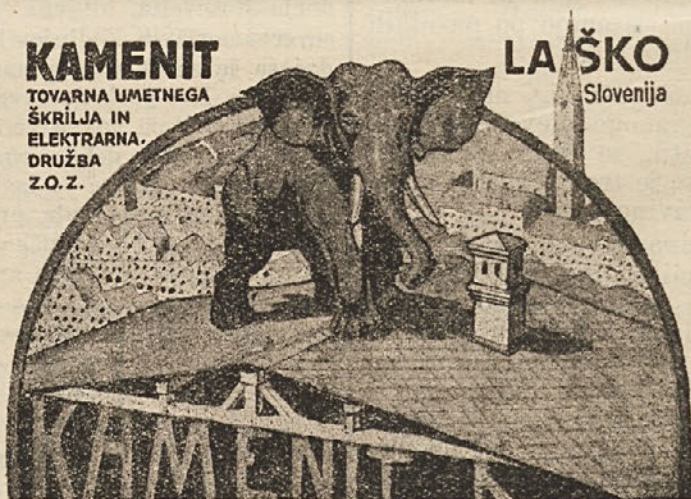
(Konec prih.)

Poravnajte naročnino!

Izdaja konzorcij »Ljudskega tednika«.
— Odgovorni urednik Fr. Jereb. —
Tisk J. Blasnika nasl. v Ljubljani.

Kupim

brzojavne drogeve iz kostanjevega in mehkega lesa, kostanjev les za tanin, bukove prage, vsako množino tramov in vseh vrst rezanega in okroglega lesa. Denar takoj. Ponudbe z obveznimi cenami in dobavnim časom pod »Prodaj« na upravo »Ljudskega tednika«.

Azbetno-cementni škriklj znamke „Kamenit“

dobavlja tovarna „KAMENIT“ na Laškem.

Proračuni in obiski brezplačno!

Pisalni stroj

malo rabljen, znamke »Stoewer«
na prodaj. Pojasnila daje uprava lista

Pisalni stroji i. t. d.

Mehanična delavnica

(popravljalnica)

Ljubljana, Štejnburgova ul. 6/1. I. Baraga.

(Kupim stare, pokvarjene stroje.)